

Міжнародному біллі про неподільність і взаємозв'язок всіх груп прав людини.

Література

1. American Law Institute, Statement of Essential Human Rights, by a Committee Appointed by the American Law Institute, in: The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 243 (1946), pp. 18-26.

2. FDR's "Four Freedoms" Speech. URL: <https://edsitement.neh.gov/lesson-plans/fdrs-four-freedoms-speech-freedom-fireside>

3. R. Dahrendorf, The Modern Social Conflict: An Essay on the Politics of Liberty, 1988.

4. Загальна декларація прав людини. Декларація ООН. Міжнародний документ від 10.12.1948.

УДК 342(043.2)

Остапенко А.І., ад'юнкт,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняховського,
м. Київ, Україна
Науковий керівник: Котляренко О.П., к.ю.н.

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЯК СПОСІБ УПОРЯДКУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Триваючий курс України у євроатлантичному напрямку обумовлює необхідність проведення уніфікації та систематизації законодавства у сфері оборони з метою його гармонізації із законодавством країн-членів НАТО та ЄС.

Тенденція «хаотичного» нормотворення в оборонній сфері набрала особливих обертів з початком повномасштабного збройного вторгнення російської федерації на територію України. Стрімка активізація позапланової правотворчої діяльності на тлі вже існуючого розгалуженого масиву нормативно-правових актів з питань оборони особливо актуалізує питання приведення законодавства у сфері оборони України в узгоджену, стійку систему.

Систематизація законодавства є однією з форм його удосконалення та упорядкування, особливим інструментом для створення гармонійної, внутрішньо узгодженої системи нормативно-правових актів. Результатом систематизації є згруповані за певними системними ознаками правові норми і нормативно-правові акти, які зводяться в кодекси, збірники законодавства та інші нормативні документи. Метою систематизації є подолання суперечностей між нормами права, скасування чи зміна старих

нормативно-правових актів, заміна новими відповідно до потреб суспільного життя.

В теорії права систематизація законодавства розглядається як різновид нормотворчої та/або техніко-юридичної діяльності загальних або спеціальних суб'єктів, яка здійснюється з метою упорядкування наявних правових приписів, які містяться у законодавчих та підзаконних нормативно-правових актах, для забезпечення формування ефективної системи законодавства [1, с. 22]. За іншими критеріями систематизацію визначають як метод впливу на систему законодавства, за допомогою якого встановлюються і підтримуються системні зв'язки (ієрархічні, структурні, функціональні, генетичні) між актами законодавства, який використовується у правотворчій діяльності (у формі кодифікації та консолідації) або неправотворчій діяльності (у формі інкорпорації) [2, с. 24]. Деякі науковці додатково виділяють облік як окрему форму систематизації.

Риндюк В.І. зазначає, що під час обліку та інкорпорації законодавства якість законодавства щодо змісту та/або форми залишається незмінною, а результатом є новий якісний стан представлення інформації про законодавство (правової інформації), що упорядковується, класифікується, оформлюється певним чином. Саме інформація про чинне законодавство, а не саме законодавство безпосередньо зазнає змін [3].

Консолідацію законодавства традиційно розглядають як один із самостійних видів систематизації законодавства, у процесі якої нормативно-правові акти, що мають ідентичний предмет правового регулювання, об'єднуються в один укрупнений (консолідований) нормативно-правовий акт без зміни змісту, тобто, як зауважує Риндюк В.І., в результаті консолідації нові норми права не з'являються, не вносяться новели у чинне законодавство, а зміни в текстах нормативно-правових актів мають техніко-юридичний характер [3].

Деякі вчені не поділяють думку, що консолідація є самостійним напрямком упорядкування законодавства, а розглядають її як безумовну складову кодифікації законодавства, як спосіб класифікації та уніфікації нормативно-правового матеріалу. Кодифікація, у такому випадку, постає логічним продовженням процесу консолідації. Роль консолідації в процесі кодифікації полягає в утворенні так званих консолідаційних (структурних) центрів, навколо яких вже за визначеними ознаками (предметом, методом, об'єктом та суб'єктом правового регулювання) групується нормативно-правовий матеріал. Як результат, застосування методу консолідації дозволяє окреслити структуру майбутнього кодифікованого акту, визначити суперечності, неузгодженості, колізії та прогалини в масиві нормативно-правового матеріалу [4, с. 5-7].

Кодифікацію та консолідацію відрізняє від поточної правотворчості те, що в їх результаті з'являються системоутворюючі акти, що забезпечують цілеспрямоване функціонування системи законодавства та її підсистем [2, с. 25]. Результатом кодифікації є вдосконалення як форми, так і змісту правового матеріалу, який внаслідок трансформацій набуває ознак єдності та узгодженості.

Систематизація повинна містити певний системоутворюючий критерій, який має відповідати завданням та меті систематизації. Тобто, якщо завданням відповідної діяльності є підготовка певного кодифікованого нормативно-правового акта, то таким критерієм має бути галузь права, яка повинна забезпечувати комплексне нормативне регулювання певної сфери суспільних відносин [1, с. 22].

Передумовою для проведення систематизації законодавства у сфері оборони України є наявність сфери суспільних відносин, яка є відокремленою та відмежованою від інших суміжних категорій за критерієм предмета правового регулювання. Саме незавершеність процесу чіткого окреслення предмету військового права, розгортання наукової дискусії з питань співвідношення понять «військове законодавство» та «законодавство у сфері оборони» [5], застарілість Класифікатора галузей законодавства України [6] створюють певні перешкоди для визначення мети, форми, методу та критеріїв систематизації законодавства у сфері оборони.

Сучасний стан нормативно-правового регулювання сферою оборони України характеризується відсутністю системності та надмірною розпорошеністю по законодавству, що обумовлює необхідність проведення систематизації законодавства і одночасно ускладнює здійснення даного виду юридичної діяльності з упорядкування нормативних приписів.

Впорядкування масиву нормативно-правових актів з оборонних питань потребує комплексного підходу, який передбачатиме уніфікацію категоріального апарату законодавства у сфері оборони України, забезпечення єдності термінологічного оформлення нормативно-правових актів. Комплексний і міжгалузевий характер законодавства у сфері оборони передбачає варіативність у виборі видів систематизації, в залежності від її мети.

Визначення мети та вибір оптимального способу систематизації законодавства у сфері оборони повинні відштовхуватися від таких вихідних даних, як відносна сформованість предмету правового регулювання певних правових інститутів у сфері оборони та зовнішнє закріплення їхніх взаємопов'язаних нормативних приписів у відповідних актах законодавства.

Література

1. Сайнецький О.П. Поняття та роль систематизації соціального законодавства. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2(23). Том 4. С. 20-23.
2. Малишев Б.В. Систематизація як засіб відображення телеологічних (цільових) зав'язків у законодавстві України. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 1. С. 22-26.
3. Риндюк В.І. Упорядкування законодавства України: теоретико-методологічний та техніко-юридичний аспекти: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Київ. нац. екон. ун-т. Київ, 2021. 446 с.
4. Меленко С.Г. Консолідація як вид систематизації нормативно-правових актів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Київ, 2002. 18 с.
5. Богуцький П. Сучасний стан і розвиток системи законодавства у сфері оборони України: на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції. Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 квіт. 2021 р.). Упоряд.: П.П. Богуцький, В.Г. Пилипчук, С.О. Дорогих. Київ, 2021. С. 20-26.
6. Про затвердження Класифікатора галузей законодавства України: наказ Міністерства юстиції України від 02 черв. 2004 р. № 43/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v43_5323-04.

УДК 341 (043.2)

Островський П.В., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Череватюк В.Б., к.і.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВО НА ОСВІТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Навіть в умовах воєнного стану необхідно забезпечувати усі права, які надані людині та закріплені в Конституції України, одним з них є право на освіту [1]. Сьогодні освітянам варто мобілізувати зусилля навколо пошуку шляхів вирішення проблем, зумовлених війною. Сфера освіти, як і всі сфери життя суспільства, зазнала значних змін в умовах війни. Усі ми вчилися та продовжуємо вчитися жити в цих складних реаліях: хтось – продовжує здобувати освіту, інший – працювати. Частина учасників освітнього процесу, внаслідок загрози життю, бойових дій та тимчасову окупацію окремих територій вимушено перемістилася в межах України або за кордон. Частина педагогів та здобувачів освіти все ще залишаються